

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 12.5.2025

HE 32/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista medianvapausasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Radiomedia kiittää valiokuntaa lausuntopyynnöstä ja esittää kirjallisena lausuntonaan asiassa seuraavaa:

Pääviestit

- Radiomedia kannattaa sitä, että esitys eurooppalaista medianvapausasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi perustuu minimisääntelyn periaatteelle ja pyrkii välttämään kotimaiselle media-alalle uudesta EU-sääntelystä seuraavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.
- Kansallinen hankintatietovaranto on kannatettava ja kiireellinen hanke. Viranomaisten ja julkisomisteisten yhtiöiden uusien lisävelvoitteiden toteuttaminen on pidettävä mahdollisimman yksinkertaisena, jotta velvoitteet eivät johtaisi siihen, etteivät viranomaiset ja julkisyhteisöt halua lainkaan hankkia mainos- tai ilmoitustilaa kotimaisesta mediasta. Myös mediayhtiöiden tulisi saada tieto uuden EU-lain tarkoittamista ”viranomaisista” ja ”julkisista tahoista” helposti suoraan kansallisesta hankintatietovarannosta. Se helpottaa olennaisesti mediayhtiöitä täyttämään uuden, oman julkistusvelvoitteensa.
- Yleisradion sulkeminen soveltamisalan ulkopuolelle esityksen perusteluissa ei vastaa medianvapausasetuksen tarkoitusta ja kaventaa tavoitetta lisätä Yleisradion avoimuutta.
- Media-alan konsolidaatiokehitys ei kaipaa kansallista lisäsääntelyä. Yleistä kilpailuoikeutta tiukemmat esteet konsolidaatiokehitykselle saattaisivat Suomessa ennemminkin kaventaa kuin lisätä sisältöjen tai sisältötarjonnan moniarvoisuutta.
- Toimituksellista riippumattomuutta koskeva kansallinen sääntely ja itsesääntely on riittävää.

Minimisääntelyn periaate on kannatettava

Suomalaisen median valvonta on perustunut sananvapauslakiin sekä rikoslakiin, jota on täydentänyt toimialan itsesääntely. Journalistinen media on laajasti sitoutunut tähän Julkisen sanan neuvoston alaisuudessa toteutettavaan itsesääntelyyn. Toimiva järjestelmä on varmistanut, että Suomessa ei ole ollut erityisiä ongelmia sananvapauden ja median riippumattomuuden osalta.

Medianvapaus ei tule uuden EU-sääntelyn vuoksi Suomessa juurikaan lisääntymään, vaan sen sijaan vaarana on, että esimerkiksi kaupallisen radion mainostuotot saattavat vähentyä. Lisäksi media-alalle säädetyt uudet velvoitteet julkaista verkkosivuilla vuosittain mainostuotot, joita on saatu julkisilta tahoilta, kuten esimerkiksi kunnilta ja kunta- sekä valtio-omisteisilta yhtiöiltä, tulevat lisäämään mediayhtiöiden kustannuksia.

Hallituksen esitys perustuu minimisääntelyn periaatteelle. Tämä lähestymistapa ja pyrkimys minimoida kotimaiselle media-alalle uudesta EU-sääntelystä seuraavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia on kannatettava.

Kansallinen hankintatietovaranto on kannatettava ja kiireellinen hanke

Edelleen Radiomedia toteaa, että medianvapausasetuksen 2 artiklassa määriteltyjen "viranomaisen tai julkisen tahon" sekä "valtion mainonnan" määritelmät ovat hyvin laajat. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että asetuksen 6 artiklan d) kohdan mediatyhtiöiden velvoite asettaa saataville (esimerkiksi yhtiön verkkosivuille) niille jaettujen valtion mainontaan tarkoitettujen julkisten varojen vuotuinen kokonaismäärä edellyttää mahdollisesti hyvin monien viranomaisten ja kunta- sekä valtiomisteisten ostajien tunnistamista "viranomaiseksi" tai "julkiseksi tahoksi".

Radiomedia kannattaa esityksen tavoitetta, jonka mukaan medianvapausasetuksen mukainen viranomaisten ja julkisten tahojen, kuten julkisomisteisten yhtiöiden, valtion mainontaa koskevien tietojen julkaisuvelvoite ratkaistaan perustamalla kansallinen hankintatietovaranto, jossa julkaistaan eri julkisyhteisöjen ostolaskutiedot.

Hankintatietovarannon perustamishankkeen osalta on tärkeää, että ministeriö varmistaa valtioneuvoston sisällä sen, että hankintatietovarantoon kerättävät ja sitä kautta julkaistavat tiedot sisältävät myös viranomaisten ja julkisten tahojen, kuten julkisomisteisten yhtiöiden, mainosmarkkinointi- ja ilmoitustoimintaa koskevat ostotiedot medianvapausasetuksen velvoitteiden mukaisesti. Silloin viranomaisten ja muiden julkisten tahojen ei tarvitse erikseen julkaista medianvapausasetuksen edellyttämiä valtion mainontaan liittyviä tietoja ja ilmoittaa niistä Liikenne- ja viestintävirastolle. Kaikki vaaditut tiedot olisivat julkisesti kaikkien nähtävillä Valtiokonttorin ylläpitämässä tietovarannossa.

Radiomedia katsoo, että valvontaviranomaisen toiminnan ja tietojen keruun tulisi kohdistua aikaan, jolloin kansallinen hankintatietovaranto olisi myös mediatyhtiöiden käytössä niin, että ne voivat helposti tunnistaa EU-lain tarkoittamat "viranomaiset" ja "julkiset tahot".

Näin ollen valiokunnan tulisi mietinnössään korostaa sitä, että:

- *On hyvin tärkeää varmistaa hankintatietovarannon osalta, että tietovarantoon kerättävät ja sitä kautta julkaistavat tiedot sisältävät myös viranomaisten ja julkisten tahojen, kuten julkisomisteisten yhtiöiden, mainos-, markkinointi- ja ilmoitustoimintaa koskevat ostotiedot medianvapausasetuksen velvoitteiden mukaisesti.*
- *Kattava hankintatietovaranto tulisi saada käyttöön mahdollisimman pian.*

Yleisradion sulkeminen soveltamisalan ulkopuolelle esityksen perusteluissa ei vastaa medianvapausasetuksen tarkoitusta ja kaventaa tavoitetta lisätä Yleisradion avoimuutta

Radiomedia kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että esityksen perustelut ovat muuttuneet talvella lausunnoilla olleesta luonnosversiosta. Yleisradio on rinnastettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitraan ja Ulkopoliittiseen instituuttiin, koska ne kaikki katsotaan olevan eduskunnan, eikä hallituksen suorassa tai välillisessä määräysvallassa. Tämän perusteella myös Yleisradio on

perusteluissa jätetty valtion mainontaan liittyvien medianvapausasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Toisin kuin esityksessä tuodaan esille, rinnastuu Yleisradio valtio-omisteiseen osakeyhtiöön, eikä autonomisiin ylipistoihin, Sitraan tai Ulkopoliittinen instituuttiin. Rinnastus on relevantti Yleisradion toimituksellisen – vastaavien toimittajien vastuun alla olevan – työn kannalta, mutta rinnastus ei ole relevantti ja totuudellinen Yleisradion yhtiönä osalta.

Radiomedia katsoo, että esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty näkemys ei vastaa medianvapausasetuksen periaatteita ja tarkoitusta. Medianvapausasetuksen tarkoitus on lisätä näkyvyyttä siihen, miten julkisia varoja käytetään viranomaisten ja muiden julkisten tahojen ilmoitus- ja mainostilan hankintaan.

Myös Yleisradio edistää ja markkinoi omaa toimintaansa esimerkiksi sosiaalisen median palveluja hyödyntäen. Kaikki Yleisradion jakama oman toimintansa edistämiseksi ja markkinoimiseksi tarkoittama aineisto ei ole Yleisradion toimituksellista ohjelma-aineistoa. Joukossa on myös muuta aineistoa kuten yhtiön markkinointi- ja promoamisaineistoa. Yleisesti on tiedossa, että Yleisradio markkinoi ja viestii oman toimintansa ja näkyvyytensä puolesta kansalaisille.

Siitä, miten paljon Yleisradio käyttää vuosittain varoja ilmoitus- ja markkinointipalveluiden hankintaan globaaleilta alustayhtiöitä (esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa), tulisi kansalaisten saatavilla olla tieto avoimesti vuosittain. Kysymys on Yleisradioyhtiön markkinointikuluista, eikä Yleisradion toimituksellista työstä tai sen kuluista. Radiomedia katsoo, että nämä tiedot voidaan julkaista lähteiden tai anonyymien ilmaisun suoja taikka liikesalaisuuksia vaarantamatta. Lähdesuoja tai anonyymien ilmaisun suoja taikka Yleisradion liikesalaisuus- tai salassapitositoumukset eivät vaaranna edellä mainittujen tietojen julkaisemisesta.

Media-alan konsolidaatiokehitys ei kaipaakaan kansallista lisäsääntelyä

Radiomedia kannattaa esitykseen kirjattua periaatetta, jonka mukaan vetovastuu media-alan yrityskaupoissa säilyy edelleen kansallisella kilpailuviranomaisella, Kilpailu- ja kuluttajaviranomaisella. On tärkeää, että medianvapausasetuksen 22 artiklan mukainen jäsenvaltioiden velvoite mediamarkkinoiden keskittymien vaikutusten arvioinnista pidetään erillisinä EU:n ja kansallisen kilpailulainsäädännön mukaisista arvioinneista, kuten yrityskeskittymien valvontaa koskevien sääntöjen mukaisista arvioinneista.

Radiomedia kannattaa myös sitä, että Liikenne- ja viestintävirastolle esityksen perusteella tuleva arviointivelvoite koskisi vain sellaisia media-alan yrityskauppoja, jotka täyttävät kilpailulain mukaiset yrityskauppavalvonnan liikevaihtorajat. On tärkeää, että Suomeen ei tuoda kansallista lisäsääntelyä, joka olisi omiaan lisäämään media-alan konsolidointikustannuksia.

Radiomedia korostaa, että yleistä kilpailuoikeutta tiukemmat esteet konsolidaatiokehitykselle saattaisivat Suomessa ennemminkin kaventaa kuin lisätä sisällön tai sisältötarjonnan moniarvoisuutta. Konsolidaatio tukee Suomessa moniarvoisuuden säilyttämistä. Radiomedia kannattaa sitä, että Liikenne- ja viestintäviraston arvio ei vaikuta yrityskaupan käsittelyyn KKV:ssä tai yrityskaupan viranomaishyväksyntään.

Tiedotusvälineiden toimituksellinen riippumattomuus on ollut Suomessa jo vuosikymmeniä suojattu lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 4 §:n (Vastaava toimittaja) ja Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeiden kirjauksilla. Tiedotusvälineen omistuksen muutos ei Suomessa vakiintuneesti vaikuta tiedotusvälineen toimituksellisesta riippumattomuuteen. Taloudellisesti vahvempi ja vakavaraisempi mediayhtiö omistajana takaa tiedotusvälineelle ja sen toimitukselliselle työlle vapauden ja riippumattomuuden.

Toimituksellista riippumattomuutta koskeva kansallinen sääntely ja itsesääntely on riittävää

Radiomedia kannattaa esitystä, jonka mukaan medianvapaussäädöksen 6 artiklan 3 kohta ei edellytä uutta lisäsääntelyä Suomessa. Lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ja Julkisen sanan neuvoston Journalistien ohjeiden voidaan asiallisesti katsoa sisältävän medianvapausasetuksen toimituksellisten päätösten riippumattomuutta koskevat velvoitteet.

Radiomedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja

Anna Paimela
johtava asiantuntija

RadioMedia ry on kaupallisen radiotoimialan kattojärjestö, jonka tehtävänä on edistää kaupallisen radiotoiminnan harjoittamista ja tukea alan kehitystä Suomessa. Liitto edustaa sekä paikallisia että valtakunnallisia radiotoimijoita Suomessa.

Lisätietoja: Anna Paimela, anna.paimela@radiomedia.fi, +358 40 1648626.